

DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.10.12>
УДК 336.221(045)

Ольга Михайлівна БОНДАРЕНКО

к.е.н., доцент, Національний авіаційний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6546-7336>
e-mail: bondarenko_olga_@ukr.net

Вікторія Олександрівна КОЗЛОВА

к.е.н., доцент, Національний авіаційний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5589-4329>
e-mail: kozlova.viktoriia@npp.nau.edu.ua

Анна Сергіївна КОЗОРИЗ

студентка, Національний Авіаційний Університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2730-7937>
e-mail: 6872509@stud.nau.edu.ua

ОБЛІК ТА ВІДОБРАЖЕННЯ У ЗВІТНОСТІ НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ

У статті досліджено облік та відображення у звітності нарахування та сплату податку на прибуток підприємств. Найважливішим інструментом діяльності підприємств є податок на прибуток. Але проблема узгоджень відображення та нарахування податку на прибуток підприємств залишається. У цьому контексті постають такі завдання: розкриття економічної сутності розрахунків з оплати податку на прибуток підприємств; нормативно-правове регулювання; методика визначення податкового прибутку (збитку) звітного періоду відповідно до норм чинного законодавства.

Ключові слова: податок на прибуток, податки, бухгалтерський облік, оподаткування

ВСТУП

Незаперечною проблемою є те, що для підтримання своєї комерційної діяльності потрібно вміти правильно визначати стратегію поведінки на ринку та нарахувати й сплачувати податок на прибуток. Майбутній розвиток податкової системи містить нові завдання з удосконалення облікової системи. Вони мають змінити вид і форми стягнення до бюджету певних сум коштів.

Вважаємо, що є великим ризиком для підприємств введення в дію великої кількості податків та зборів, недосконале нормативне законодавство, постійний податковий тиск на підприємства, необхідність відображення однакових операцій в бухгалтерському обліку та суперечності в діючих нормативних актах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Такі українські вчені-фінансисти як В.М. Федосов, В.М. Мельник, М.М. Мельник Ю.Б. Иванов, А.М. Соколовська та ін. розглядали питання стосовно податку на прибуток. Вони внесли значний внесок у розгляд пільгових механізмів, проблем адміністрування податку та зарубіжний досвід оподаткування.

МЕТА статті – розкриття обліку та відображення у звітності нарахування та сплати податку на прибуток підприємств.

РЕЗУЛЬТАТИ

В умовах сьогодення головною характеристикою є показники діяльності деяких суб'єктів господарювання. Основою функціонування фінансової діяльності підприємств є система оподаткування, що встановлюється низкою нормативних документів та Податковим кодексом України (ПКУ) [7].

Вважаємо, що головним фінансовим інструментом податкового регулювання є податок на прибуток підприємства. Тому найважливішим соціально-економічним

питанням сьогодення є вдосконалення розрахунку з оплати податку на прибуток для подальшого розвитку підприємств, оскільки від цього залежить їх майбутнє.

Виникнення проблем податкових розрахунків є важливим на етапі ефективного розвитку економіки України. Для уникнення недоліків у системі оподаткування до ПКУ внесено зміни, які проводять удосконалення розрахунку податку на прибуток підприємства.

Податок на прибуток є прямим податком, котрий сплачують підприємства з прибутку, що переважає суму доходу над собівартістю реалізованих товарів, виконання робіт та наданих послуг та над іншими витратами звітного періоду [5].

Платниками цього податку є резиденти та нерезиденти. На підставі норм діючого законодавства резиденти як платники податку на прибуток – це юридичні особи, які реалізують господарську діяльність на території України та закордоном [1]. Нерезиденти як платники податку на прибуток – це юридичні особи, які сформовані в організаційно-правовій формі та одержують доходи з походженням з України [1].

На нашу думку, податок на прибуток має важливу роль для фінансового регулювання економіки. Це пов'язано з тим, що сутність цього податку здійснюється через оподаткування різними видами діяльності платників, а також пільгове оподаткування виробництва пріоритетних товарів. Завдяки податку на прибуток втілюється [3]: вибір правової форми організації бізнесу; накопичення або споживання прибутку; поділ трудових і матеріальних ресурсів; методи самофінансування, залучені та позичкові засоби; розподіл і перерозподіл ВВП; темпи економічного зростання на макрорівні.

Загальне питання податкового контролю полягає у перевірці точності обчислення та повноти сплати податку на прибуток. Коли проходить перевірка про сплату податку, потрібно визначити хто є платником

податку на прибуток згідно з законодавством України.

Основною ціллю реалізації контролю розрахунку податку на прибуток є виявлення відповідності законодавству методики його нарахування. Загальні етапи контролю розрахунків [2]:

- точність визначення прибутку;
- точність визначення валового доходу та витрат;
- точність застосування ставки до бази оподаткування;
- точність зменшення податкових зобов'язань;
- точність ведення розрахунків обліку з бюджетом стосовно податку на прибуток та розрахунків даних бухгалтерського обліку;

– точність повноти та сплати в потрібний час податку на прибуток.

Після встановлення фінансового результату від здійснення товарообмінних операцій, посадовою особою податкової служби визначається оцінка результатів дебіторської та кредиторської заборгованості в іноземній валюті. Як вважає Г.В. Даценко, перевіряючий контролює повноту відображення операцій у бухгалтерському обліку. Повинна бути перевірка правильності й повноти перерахунку дебіторської заборгованості та контроль повноти і правильності відображення сум перерахунку у бухгалтерському обліку [1].

Значна кількість нормативно-правових актів в Україні регулюють проведення оподаткування, які мають часті зміни у змісті та у своїй структурі.

Платник сплачує податок за ставкою, визначеною законодавством, яка складає 18 % [6]. Але для інших систем оподаткування звітний період повинен починатися першим календарним днем звітної періоду та закінчуватись кінцевим першим календарним днем звітної періоду, котрий починається з минулого звітного року першого липня і закінчується тридцятого червня поточного звітної року.

Коли особа стає контролюючим органом на обліку як платник податку, перший звітний період повинен розпочатись з дати, до якої припадає початок цього обліку, і закінчуватись кінцевим календарним днем цього звітної періоду. У разі, коли платник податку припиняє сплату, кінцевим звітним періодом вважається той період, на який припадає дата ліквідації.

На підставі аналізу ПКУ [6] нами з'ясовано, що річний звітний період обов'язковий для:

- платників податку, котрі сплачують податок на прибуток протягом звітної періоду за річною податковою декларацією за період операцій у податковому році;
- виробників сільськогосподарської продукції;
- платників податку, котрі мають річний дохід, сформульований завдяки показникам Звіту про сукупний дохід, який за минулий річний звітний період, не перевищує 40 млн грн; також до річного доходу від різних видів діяльності, сформульованого за показниками Звіту про сукупний дохід, включається дохід від реалізації продукції товарів чи послуг, інші операційні доходи, фінансові доходи та інші доходи;
- фізичних осіб;
- суб'єктів господарювання-юридичних осіб, котрі зробили вибір спрощеної системи оподаткування виплачених нерезиденту доходів з походженням України;
- суб'єктів господарювання – юридичних осіб, котрі зробили вибір спрощеної системи оподаткування отриманого прибутку іноземної компанії.

Сума податку на прибуток потребує сплати до бюджету особою, котра контролює прибуток іноземної компанії, стає менша на суму корпоративного податку або аналогічного податку. Також вона стягується згідно із законодавством іноземних держав сплаченою контрольованою іноземною компанією і також податки, які отримано у джерела виплати із суми доходу іноземної компанії. Сума податку є загальною, на яку зменшили податок на прибуток підприємства, що дійсно сплачена контрольованою іноземною компанією за результатами звітної періоду. Та є пропорційною частці, відображеній у звіті в контрольованій іноземній компанії [6].

Коли потрібно визначити податковий прибуток (збиток) звітної періоду згідно з нормами чинного законодавства, відсоток облікових процедур буде більший завдяки нормам НП(С)БО 17 «Податок на прибуток».

Обчислення податку на прибуток для суб'єктів господарювання, які знаходяться на загальній системі оподаткування та є платником податку на прибуток, здійснюється згідно НП(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».

НП(С)БО зобов'язує для таких підприємств від образити витрати з податку на прибуток з розміром дійсно вирахованого податку на прибуток.

На відміну від середніх та великих підприємств, під час складання звітності за формою НП(С)БО 25 малі та мікропідприємства не повинні вести облік відстрочених податкових активів та відстрочених податкових зобов'язань. Середні та великі підприємства зобов'язані застосовувати в обліку витрат з податку на прибуток облік відстрочених податкових активів та відстрочених податкових зобов'язань. Ці обчислення регулює НП(С)БО 17 «Податок на прибуток».

Метою МСБО 12 «Податки на прибуток» є методика розрахунку в обліку податку на прибуток. Згідно з цим стандартом облік податкових наслідків може проводитись [4]:

- компенсацією зобов'язань, які звітують про фінансовий стан підприємства;
- операціями та іншими подіями поточного періоду, які підтверджують фінансовий стан підприємства.

Так, податкові розрахунки характеризуються в якості фінансового прийому, а не підсистемою податкового обліку. Вести податковий облік дуже важко та на це потрібно багато часу, що має витратити підприємство й держава.

Бухгалтерський облік ведеться відповідно до плану рахунків, а також розробленого на підставі нього робочого плану рахунків. Головному бухгалтеру дозволяється проводити необхідну подальшу деталізацію облікової інформації та розробляти (затверджувати) додаткові субрахунки.

ВИСНОВКИ

У статті досліджено, що податок на прибуток підприємств є прямим податком, який сплачують підприємства з прибутку, одержаного від реалізації продукції (робіт, послуг). Об'єкт оподаткування податку на прибуток є прибуток, котрий:

- визначається завдяки коригуванню (зросту або спаду) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку);
- який розраховується у фінансовій звітності підприємства згідно до Національного положення (стандарту)

бухгалтерського обліку та міжнародного стандарту фінансової звітності, на різниці, котрі виникають згідно положенню ПКУ.

Вважаємо, що система оподаткування прибутку підприємств вимагає реформації. І ця реформація повинна здійснюватися з чітко поставленою метою, бути систематизованою, відкритою, врівноваженою, базуючись на таких принципах:

- досягнення стабільності норми, ставки й об'єкта оподаткування;
- часткове зниження податкового тиску;
- визначення зв'язків податкових органів і платників податку;

Реформування податкової системи України повинно забезпечувати прозорість і регламентованість, що пок-

рачить економічні показники підприємства.

За рахунок того, що податок на прибуток є важливим для наповнення бюджету, тому краще більш приділяти уваги адмініструванню та контролю за ним. Цей податок повинен виконувати усі три функції: фіскальну, регулюючу та стимулюючу і це можна досягти лише завдяки удосконаленню нормативно-законодавчої бази.

Результат системного аналізу методичного обліку податку на прибуток згідно з національними та міжнародними стандартами указують на відсутність мети, основної категорії, виду податкового зобов'язання та тимчасової різниці. На нашу думку, міжнародні стандарти визначають критерії відображення у фінансовій звітності податку на прибуток більш ширше.

Список використаних джерел

1. Даценко Г.В. Податок на прибуток: зарубіжний досвід, контроль розрахунків зі сплати податку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 2. С. 204-208.
2. Лукіна А.О. Особливості контролю розрахунків по податку на прибуток. *Економічні науки. Державне регулювання економіки*.
3. Мельник П.В., Андрущенко В.Л. Податкова система. Київ, 2014, 698 с.
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 (МСБО 12). Податки на прибуток: від 01.01.2021 929_012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_012#Text
5. Податковий кодекс України: від 30.11.2021 № 1914-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20#Text>
6. Податковий кодекс України: від 24.12.2015 № 909-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/909-19#Text>
7. Чеканова В.В. Податок на прибуток: переваги та недоліки податкової системи України. *Управління розвитком*. 2014. № 5. 105-107 с.

References

1. Datsenko H.V. Income tax: foreign experience, control of tax payments. *Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2018. No. 2. pp. 204-208 (in Ukrainian).
2. Lukina A.O. Peculiarities of control of income tax calculations. *Economic sciences. State regulation of Economy* (in Ukrainian).
3. Melnyk P.V., Andrushchenko V.L. Tax system. Kyiv, 2014. 698 p. (in Ukrainian).
4. International Accounting Standard 12 (IAS 12). Income taxes: from 01.01.2021 929_012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_012#Text (in Ukrainian).
5. Tax Code of Ukraine: dated 30.11.2021 No. 1914-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20#Text> (in Ukrainian).
6. Tax Code of Ukraine: dated 24.12.2015 No. 909-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/909-19#Text> (in Ukrainian).
7. Chekanova V.V. Income tax: advantages and disadvantages of the tax system of Ukraine. *Development management*. 2014. No. 5. 105-107 p. (in Ukrainian).

Olha BONDARENKO

PhD in Economics, Associate Professor, National Aviation University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6546-7336>
e-mail: bondarenko_olga_@ukr.net

Viktoriia KOZLOVA

PhD in Economics, Associate Professor, National Aviation University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5589-4329>
e-mail: kozlova.viktoriia@npp.nau.edu.ua

Anna KOZORIZ

student, National Aviation University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2730-7937>
e-mail: 6872509@stud.nau.edu.ua

ACCOUNTING AND REPORTING OF ACCRUAL AND PAYMENT OF CORPORATE INCOME TAX

This paper examines the accounting and reporting of the assessment and payment of corporate income tax. One of the most important issues of the economic development of enterprises is obtaining the maximum profit with the reflection of the minimum costs in their accounting reporting period. For every enterprise, the most important stage of its activity is the calculation of income tax. The most important socio-economic issue now is to improve the calculation of income tax for the further development of enterprises, as their future depends on it. The tax development implemented in recent years fully reflected the essence and impact of taxes on the future of socio-economic indicators. The future development of the tax system presents new challenges regarding the improvement of the accounting system. In order to survive, commercial organizations need to be able to correctly determine the strategy of behavior in the market and calculate and pay income tax. Unfortunately, the problem of harmonizing the display and calculation of corporate income tax in accounting remains. Too many taxes and fees, imperfect tax legislation, tax pressure on enterprises, the need to reflect the same transactions in accounting and tax accounting, which depend on contradictions in legislation, cause a great risk for enterprises. That is why, during the calculation of income tax, it is necessary to check the effect and changes made to the regulatory and legislative framework. In this context, the following tasks arise: disclosure of the economic essence of calculations for the payment of income tax of enterprises; normative and legal regulation; the method of determining the tax profit (loss) of the reporting period in accordance with the norms of the current legislation.

Keywords: income tax, taxes, accounting, taxation